1852. N°. [illegible]

LEYDSCHE COURANT

De Courant wordt Maandag, Woensdag en Vrijdag uitgegeven. Die van Maandag komt uit Zaturdag Avond.

WOENSDAG, 6 OCTOBER.

De Prijs der Courant is f 12 in het jaar; de afzonderlijke nommers worden tegen 10 Centen afgegeven.

BINNENLANDSCHE BERIGTEN.

LEYDEN, 5 October.

Zoo als was aangekondigd, zijn Zondag op den middag de twee batterijen Rijdende Artillerie van Amersfoort hier binnengekomen, ingehaald door de HH. Officieren der Schutterij met de Muziek. Eene overgroote menigte menschen bevond zich op de straten die zij doorreden, terwijl de vlaggen bij gelegenheid van den 3den October door vele ingezetenen uitgestoken, aan hunnen intogt eene zekere feestelijkheid bijzette. Des avonds heeft de Muziek zich voor de Societeit Amicitia, waar de Officieren der Artillerie genoodigd waren, doen hooren.

— In ons vorig nommer plaatsten wij een artikel uit het te Parijs uitkomend dagblad *Gallignani's Messenger*, het publiek waarschuwende tegen zekeren Dixon te Londen, voorgevende Directeur te zijn van eene Maatschappij van Levensverzekering die aldaar zoude gevestigd zijn onder de firma van *the Universal;* thans zijn wij door hier te land ontvangen berigten bevoegd het publiek te waarschuwen, tegen eene andere zoogenaamde Maatschappij van Levensverzekering, waarvan zekere William A. Arnati zich Directeur noemt, en buiten 's lands agenten aanvraagt tegen een jaarlijksch salaris van 160 £ à 2½ pCt. commissie, wier aanstelling beloofd werd tegen eene borgstelling van 80 £, mits dadelijk voor die benoeming de helft daarvan of 40 £ op zigt worden overgemaakt; van welke gelden men alsdan wel voor altijd afscheid mag nemen.

— Gisteren avond had alhier de eerste Voorstelling in dit [illegible] plaats van de Hollandsche Tooneellisten, onder directie van den Heer A. Peters. De uitvoering van het Tooneelspel *Robin* liet niets te wenschen overig. Met genoegen zag men den genoemden Kunstenaar daarin optreden, en verwierf hij, zoowel als bijna alle anderen, luide toejuichingen, en werd hij ten slotte met algemeene stemmen teruggeroepen. — Na den afloop van hetzelve werden door hem eenige dichtregelen voorgedragen van den Heer A. van der Hoop Jr., welke insgelijks met een daverend gejuich werd begroet.

Het nastukje *de Koopman in Kinderspeelgoed* voldeed insgelijks zeer wel, en megt men het genoegen smaken den ouden verdienstelijken Hanswijk nog weder te zien.

Wij vernemen dat door de ijverige bemoeijingen van den Heer van der Hoop nog meerdere voorstellingen zullen plaats hebben, en dat in den loop dezer week de abonnementslijsten zullen worden rondgezonden. (*Ingez.*)

— De eerste spoortrein van Rotterdam is dezen morgen tusschen Voorburg en Voorschoten uit het spoor geraakt, zoover wij vernomen hebben is 't nog wederom gelukkig afgeloopen.

— Zaturdag ll. toen wij ook hier hevige windvlagen hadden, heeft in verscheiden oorden van ons land een zware storm gewoed, waardoor groote ongelukken hebben plaats gehad. Uit de Willemstad onder anderen wordt gemeld, dat de veerschuit tusschen die plaats en de Buitensluis omgeslagen is, doch de zich er op bevindende personen gered zijn; een geladen tjalkschuit is gezonken en de schipper, vrouw en 3 kinderen eene prooi der golven geworden. — Uit Zierikzee meldt men het volgende: Heden is in het gezigt onzer haven het beurtschip van schipper van Dord, beurtschipper van Bergen-op-Zoom, een man van bijna tachtig jaar, welke dit beurtveer met 2 zijner zonen, als knechts, waarneemt, met naar gissing aan boord 25 à 30 passagiers, bij eene hevige windvlaag aan den grond geraakt zoodat het in weinige oogenblikken vol water was. Toen men dit van hier bespeurde, vertrokken onmiddelijk een paar vaartuigen ter hulp.

Intusschen naderde de stoomboot Stad Vlissingen, welke te vergeefs trachtte de circa 25 à 30 personen, welke zich aan het tuig van het gezonken vaartuig, te midden der branding gekneld hielden, te redden. De stoomboot Stad Zierikzee, mede naderende, zond een paar man met de sloep en redde bij de eerste reis 10 personen. Andermaal vaart men naar het wrak, de schipbreukelingen willen allen over, en in de verwarring, allen op eene zijde der sloep springende, slaat deze om, terwijl de sloep zelve gekneld raakt tusschen den ketting van het anker, waarmede het vaartuig geankerd lag. Te vergeefs tracht men de sloep regt te krijgen.

De twee man der equipage, mede nu op het wrak verbleven, spannen daartoe alle pogingen in. Een hunner besluit zwemmende te trachten bij de sloep te komen en haar zoo klaar te krijgen. Hij werd het offer zijner beproefde menschlievendheid, werd door den stroom medegesleept en is naar alle waarschijnlijkheid verdronken. De tweede, Pieter Regoor, bevindt zich nog met de ongelukkigen op het wrak.

Het gelukt hem echter de sloep gereed te krijgen, doch wordt nu met de sloep door den stroom medegevoerd, zijnde hij zonder riemen of iets om de boot te sturen. Intusschen werd de stoomboot Stad Zierikzee mede van haar anker weggeslagen en moest hare verdere pogingen tot redding der ongelukkigen, die zich nog op het wrak bevonden, staken, terwijl men weldra Pieter Regoor drijvende in de sloep uit het oog verloor, die echter te Stavenisse aan wal is gedreven en heden avond hier aangekomen.

Alsnu naderde schipper L. de Weerd van hier met zijn plat vaartuig of schokker wien het gelukt nog 9 personen te redden, terwijl, volgens geruchten, er later nog 4 door een hoogaarts van M. van der Ploeg zijn gered.

Het getal omgekomenen is 12, onder welke de bejaarde schipper van Dord, welke in de armen zijns zoons gestorven is.

Nog is aldaar gestrand de beurtman Cramer, van St. Annaland op hier, beladen met meekrap-wortels. De menschen zijn gered, doch schip en lading zijn als verloren te beschouwen.

Te Brouwershaven is de veerschuit van Oudorp tegen de steenen dijkglooijing geworpen en geheel verbrijzeld; niemand is echter daarbij omgekomen. Voor Vlissingen is door een Belgischen loodskotter van een tjalk in zinkenden toestand, de schipper, vrouw en 7 kinderen gered, welke anders zeker zouden omgekomen zijn; het been van den schipper was door een' slag van de roerpen reeds gebroken. — Op de Merwede onder Sliedrecht is een aak omgeslagen, en zijn twee zich daarop bevindende personen verdronken. — Tusschen Gorinchem en Nijmegen zijn 5 schepen gezonken. — Te Bath zouden 40 arbeiders aan de rivierzijde bezig met het inheijen van palen, door den wind in de rivier gesleurd zijn en slechts 10 zich hebben kunnen redden.

Te 's Hertogenbosch is van een der hoogste en oudste gevels, uit Bentheimersteen gebouwd, van een huis, staande in de Hinthamerstraat, de spits weggerukt, en op een sleperswagen en het paard neergekomen; het paard viel dood en de wagen was letterlijk verbrijzeld, terwijl de voerman, die gelukkig digt onder het huis stond, slechts eene ligte kwetsuur aan de hand bekwam.

Ook in België, Frankrijk en Duitschland heeft zich het geweld van den storm doen gevoelen en hier en daar schade aangerigt.

— In September zijn op den Hollandschen spoorweg vervoerd 97,344 reizigers en is *f* 107,263 ontvangen; op den Rijnspoorweg vervoerd 42,465 personen en ontvangen *f* 71,221.

— In Mei 1853 zal te 's Gravenhage eene tentoonstelling van schilderijen en kunstwerken van levende meesters gehouden worden.

— Het *Staatsblad* behelst een besluit van 24 Sept. jl., tot plaatsing in het *Staatsblad* van de overeenkomst, tusschen Nederland en Oostenrijk gesloten, tot wederkeerige uitlevering van boosdoeners. Eene dergelijke overeenkomst is gesloten tusschen onze Regering en die van Keurhessen.

Nog bevat het *Staatsblad* een besluit van 25 Sept. jl., bepalende dat de wet op den waarborg en de belasting der gouden en zilveren werken in werking zal treden op 1°. Januarij 1853.

— Door de verschillende commissien van onderwijs in ons vaderland zijn in de zomervergaderingen geëxamineerd en toegelaten: 1 onderwijzer tot den eersten rang, zijnde de Heer P. van den Burg, onderwijzer in de Wis- en Natuurkunde aan het Gymnasium te Nijmegen; 39 onderwijzers tot den tweeden rang; 54 onderwijzers tot den derden rang; 103 onderwijzers tot den vierden rang; 1 persoon is tot huisonderwijzer toegelaten; 44 personen bekwamen eene toelating als schoolhouderes.

— Uit Groningen wordt berigt, dat aan de Hoogeschool aldaar meer dan 50 studenten waren ingeschreven.

— De Raad der stad Nijmegen heeft onlangs besloten de broodzetting met 1 Januarij 1853 af te schaffen, onder behoud evenwel van de bestaande policie-verordeningen omtrent de hoedanigheid en het gewigt van het brood. Naar men verneemt hebben Gedep. Staten aan die afschaffing bereids hunne goedkeuring gehecht.

— Het Zuidwillemskanaal van 's Bosch op Maastricht is den 2den dezer wederom geopend, nadat het wegens herstellingen sedert 20 Augustus ll. gesloten was.

's GRAVENHAGE, 5 October.

Z. M. heeft den Inspecteur-Generaal der burgerlijke geneeskundige dienst in België Dr. Sauveur, benoemd tot Commandeur der Orde van de Eikenkroon.

— Bij Koninkl. besluit van den 14den September is goedgekeurd de Begrooting der enkel provinciale en huishoudelijke Inkomsten en Uitgaven van de provincie Zuidholland, voor de dienst van 1853. De Inkomsten zijn de volgende: Hoofdstuk I. (Ontvangsten wegens vroegere diensten) *f* 23,405.39½; Hoofdst. II. (Opbrengsten van belastingen en heffingen) *f* 155,910.15½); Hoofdst. III. (Baten en opcenten, spruitende uit voorwerpen, in eigendom aan de provincie toebehoorende of die door de Provinciale Staten beheerd worden) *f* 2,595.00; Hoofdst. IV. (Ontvangsten van verschillenden aard en toevallige baten) *f* 5,635.95; Hoofdst. V. (Buitengewone ontvangsten) *Nihil*; Totaal der Inkomsten *f* 187,546.50. — De Uitgaven zijn de volgende: Hoofdst I. (Jaarwedden der niet op de provinciale griffie, in de dienst der provincie, werkzame ambtenaren en bedienden, en vergoeding van reis- en verblijfkosten, door hen te genieten) *f* 6,996.00; Hoofdst. II. (Kosten van het aanleggen en onderhouden van provinciale wegen en werken) *f* 83,354.56; Hoofdst. III. (Kosten van het onderhoud van provinciale eigendommen en wegens die eigendommen verschuldigde lasten) *f* 800.00; Hoofdst. IV. (Renten en aflossingen van aangegane geldleeningen) *Nihil*; Hoofdst. V. (Kosten van het Provinciaalblad en andere, ten behoeve der provincie, gedrukte stukken) *f* 3,900.00; Hoofdst. VI. (Kosten van verpleging der arme krankzinnigen *f* 2,000.00; Hoofdst. VII. (Uitgaven, door bijzondere wetten aan de provincie opgelegd) *f* 5,200.00; Hoofdst. VIII. (Andere uitgaven, niet onder de vorige hoofdstukken begrepen) *f* 74,155.00; Hoofdst. IX. (Onvoorziene uitgaven) *f* 11,140.94; Totaal der Uitgaven: *f* 187,546.50. — Waarschijnlijk batig saldo: *Nihil*.

— Volgens een Londensch dagblad is Prins Hendrik voorleden week in Londen geweest, om bij den juwelier Hancock bestellingen te doen, tot het leveren en in orde brengen der bruidschat. Zijn huwelijk zou, volgens dat berigt, in April voltrokken worden.

— Van wege den Minister van Binnenlandsche Zaken is bekend gemaakt, dat de verzamelingen, door den Baron van Westreenen van Tiellandt nagelaten en aan het Rijk der Nederlanden vermaakt, te rekenen van Donderdag den 7den October aanstaande, voor het publiek toegankelijk zijn. Volgens de bepalingen van den erflater zullen die verzamelingen ten gebruike dienen bij wijze van bezigtiging, lezing, doorbladering en raadpleging, doch nimmer van uitleening, en altijd in tegenwoordigheid van een der beambten, den eersten en derden Donderdag van elke maand, des voormiddags van 10 tot des namiddags ten 4 ure, voor hen, die van een biljet van toegang, verkrijgbaar bij den Hoofdbestuurder (den Bibliothecaris der Koninklijke Bibliotheek), zullen zijn voorzien.

— Men wil weten, dat bij de onderhandelingen, die er plaats hebben, tot vervulling der betrekking van Minister van Buitenlandsche Zaken, de aandacht zou zijn gevestigd op de Heeren van Zuylen van Nyevelt en Boreel van Hogelanden, beide leden der Tweede Kamer. Men verzekert echter dat die beide Heeren daarvoor niet in aanmerking wenschen te komen.

— De Minister van Marine zal Vrijdag geen gehoor verleenen.

— De afdeelingen van de Tweede Kamer der Staten-Generaal hebben zich gisteren bezig gehouden met het onderzoek van het ontwerp van wet, nopens de verdeeling der provinciën in kiesdistricten.

— Heden zullen de Afdeelingen der Tweede Kamer een aanvang maken met het onderzoek der ontwerpen van wet uitmakende de staatsbegrooting voor den jare 1853.

— Wij laten hier volgen de Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1853. Hoofdstuk I. Huis des Konings. Inkomen van den Koning *f* 600,000; idem van de Koningin-Weduwe *f* 150,000; onderhoud der Koninklijke Paleizen *f* 50,000. Te zamen *f* 800,000.

Hoofdstuk II. Hooge Collegien van Staat en Kabinet des Konings *f* 582,804; hieronder komen voor: reis- en verblijfkosten voor de Leden der Eerste Kamer *f* 30,000; schadeloosstelling voor de Leden der Tweede Kamer *f* 136,000; Raad van State *f* 78,202; Rekenkamer *f* 112,960; Kanselarij der beide Orden *f* 69,000; Kabinet des Konings 29,500.

Hoofdstuk III. Buitenlandsche Zaken *f* 435,966; hieronder komen voor: tractement en tafelgeld des Ministers *f* 18,000; Idem van den Secret.-Gen. en Ambtenaren *f* 30,700; Gezantschappen *f* 240,060; Consulaten 67,200; gewone en buitengewone zendingen enz. *f* 26,000; verschillende uitgaven, pensioenen, wachtgeld, onvoorziene uitgaven *f* 90,406.

Hoofdstuk IV. Justitie *f* 2,203,562.28; hieronder komen voor: tractement van den Minister *f* 12,000; idem van den Secret.-Generaal en Ambtenaren *f* 44,250; kosten van den Hoogen Raad *f* 103,200; idem der provinciale Geregtsheven *f* 316,600; idem der Arrond.-Regtbanken *f* 449,350; idem van de Kantonregters en hunne Griffiers *f* 151,050; Deurwaarders en Geregtsdienaren *f* 113,872; vaste toelage voor kleine onkosten aan den Hoogen Raad, Prov. Geregtsh. en Kantongér. *f* 74,060; kosten van het Hoog Militair Geregtshof *f* 73,150; geregtskosten in strafzaken *f* 470,000; kosten der gevangenissen, algemeene en huishoudelijke dienst *f* 432,545; idem der gebouwen, vertimmeringen en aanbouw van nieuwe gevangenissen *f* 125,000.

Hoofdstuk V. Binnenlandsche Zaken *f* 5,304,251.64; hieronder komen voor: tractement van den Minister, kosten van het Departement *f* 12,000; idem van den Secret.-Gen., verdere Ambtenaren, schrijfloonen *f* 118,000; kosten van het bestuur der provinciën *f* 532,169; bureau-, reis- en verblijfkosten van de Militie-Commissarissen, enz. *f* 34,880; waterstaat en publieke werken *f* 2,896,791.61; Hoogeschool te Leyden *f* 112,040; idem te Utrecht *f* 70,860; idem te Groningen *f* 67,255; Latijnsche scholen en Athenaeum te Maastricht *f* 40,834; subsidiën en bureau-kosten van de provinciale commissiën van onderwijs *f* 30,950; jaarwedden en belooningen aan Onderwijzers en Onderwijzeressen bij de lagere scholen *f* 148,000; diverse uitgaven voor speciale inrigtingen van onderwijs; aanmoedigings-middelen *f* 48,025; 's Rijks Museum van Nat. Hist. te Leyden *f* 16,290; Archaeol. en Penning-Kabinet te Leyden *f* 5,900; 's Rijks Herbarium te Leyden *f* 5,100; Koninkl. Acad. van Wetenschappen *f* 7,500; Geologische kaart van Nederland *f* 10,000; bijdragen voor verpleging van behoeftige krankzinnigen *f* 27,000; Koloniën der Maatschappij van Weldadigheid *f* 100,000; Nederl. Staats-Courant en Staatsblad *f* 50,668; premiën voor de visscherij *f* 97,600; maten en gewigten, Arrondissements-IJkers reis- en verblijfkosten *f* 60,155; Telegraphie *f* 230,000; jagt en visscherij *f* 78,350.

Hoofdstuk VI. Hervormde Eeredienst. Kosten van het Departement *f* 1,663,701.45½; hieronder komen voor: tractement van den Minister, memorie; idem van den Secretaris-Generaal, Adviseur en verdere Ambtenaren en Bedienden *f* 21,350; bureau- en locaalbehoeften, druk- en bindwerk *f* 4,000; reis- en verblijfkosten *f* 150; tractementen van Hervormde Predikanten *f* 1,066,211.37½; van Evang. Luth. Predikanten *f* 33,840; van Herstelde Ev. Luth. Predikanten *f* 3,200; van Doopsgezinde Predikanten *f* 8,600; van Remonstrantsche Predikanten *f* 19,900; tractem. voor nieuwe standplaatsen, verhoogingen of personele toelagen enz. *f* 6,190.08; bezoldiging, meest voor Candidaten, voor hulpdienst bij de Herv. en Luth. *f* 4,600; kinder-, school- en academiegelden bij de Herv., Luth., Doopsgez. en Remonstr. *f* 170,000; kweekscholen der Godgeleerdheid voor de Ev. Luth. en Remonstr., en opleiding van studenten bij de Herst. Ev. Luth. *f* 8,500; tractem. en toelagen van kerkelijke bedienden, en toelagen voor gemeenten, Leeraren en Weduwen *f* 17,700; Onderstandsgelden aan kerkelijke gemeenten, meest van kerken en pastorien *f* 11,810; Israëlitisch kerkgenootschap *f* 32,950.

Hoofdstuk VII. R. K. Eeredienst *f* 557,646.68½; hieronder komen voor: tractement van den Minister, memorie; tractement der Ambtenaren en Bedienden *f* 12,800; bureau- en locaal-behoeften en drukwerk *f* 2,800; kerkelijk Bestuur *f* 19,816; seminariën *f* 9,000; onveranderlijke competentiën *f* 21,745.51½; plaatselijk dienstdoende Kerkleeraars *f* 412,787.67; subsidien ten behoeve van kerkelijke gebouwen en pastoriën *f* 16,200; Klerezy *f* 10,700.

Hoofdstuk VIII. Marine *f* 5,654,029.02½; hieronder komen voor: tractement van den Minister *f* 12,000; verdere ambtenaren *f* 71,854.73; bureaukosten *f* 17,000; tweede afdeeling, loodswezen betonning, bakens enz. *f* 304,374.00; materieel der zeemagt *f* 1,946,973.00; personeel der zeemagt *f* 1,923,112.65.

Voorts blijkt uit de lijst der schepen, dat 's Rijks zeemagt bestaat uit 5 linieschepen, 5 fregatten, 2 korvetten, 7 brikken, 1 schoonerbrik en 1 schooner, 7 stoomschepen, 16 groote en 13 kleine kanonneerbooten, en bovendien nog in aanbouw of reparatie 3 fregatten 3 korvetten, 2 brikken, 2 schoonerbrikken, een stoomschip en 12 groote kanonneerbooten. Het getal der tot de dienst dier schepen vereischte manschap, bedraagt ongeveer 5,717 koppen, behalve nog 519 inlandsche matrozen in Oost-Indië.

Hoofdstuk IX. *a.* Financiën *f* 35,993,773.62; van welke de 2½ pCt. renten bedragen *f* 20,320,327.50, de 4 pCt. *f* 9,496,380.00, en de 3 pCt. *f* 3,604,896.92. *b.* Kosten van het Departement *f* 6,234,884.11, met inbegrip van het tractement des Ministers ad *f* 12,000.00; terwijl voorts hieronder voorkomen de tractementen en onkosten van alle geldelijk beheer tot het Ministerie behoorende.

— In de memorie van toelichting voor het IV Hoofdstuk (Justitie) wordt, o. a. gezegd, dat de kosten der regterlijke magt, in afwachting van het tot stand komen van wettelijke bepalingen, omtrent eene nadere organisatie van het justitie-wezen, op denzelfden voet geraamd zijn als voor het afgeloopene dienstjaar.

— In de memorie voor het VII Hoofdstuk (R. K. Eeredienst) wordt gezegd, dat de, bij de behandeling der vorige begrooting besprokene regeling van het R. K. kerkwezen, hier te lande nog niet tot stand is mogen komen, maar dat er meer bepaalde uitzigten op eene verwezenlijking daarvan bestaan. Voor eenigen tijd is van wege den H. Stoel aan de Regering de wenschelijkheid te kennen gegeven, van eene nadere regeling der R. K. kerkaangelegenheden hier te lande. Dit heeft geleid tot eene nota-wisseling tusschen den Pauselijken Gezant alhier en de Regering, welke nog niet is afgeloopen. Eerst nadat de zaak tot effenheid gebragt zal zijn en het gedachte kerkwezen zijne regeling zal hebben erlangd, zal de invloed daarvan op de bestaande betrekking tusschen den Staat en het R. K. kerkgenootschap, alsmede op de voortdurende behoefte van het departement voor de zaken van de R. K. Eeredienst, met genoegzame zekerheid kunnen blijken.

NEUZEN, 2 October.

Heden werd de wed. de Feyter aangenaam verrast, doordien zij, van wege H. M. de Koningin van Engeland, eene kostbare gouden vaas ontving, met begeleidende missive, waarbij haar verzocht wordt dit geschenk aan te nemen als een blijk van het genoegen, waarmede H. M. zich de vriendelijkheid en gastvrijheid herinnert, met welke zij, haar gemaal en de Koninklijke kinderen werden ontvangen bij haar onvoorzien bezoek, op hare hofstede, den 15den Augustus jl.

ENGELAND.

LONDEN, 2 October.

Er zijn nu nog slechts drie Veldmaarschalken in leven, namelijk de gemaal der Koningin, de Koning der Belgen en Lord Hardinge; in de twee laatste jaren overleden er tien.

— De aflevering van thee alhier bedroeg in de vorige week ruim 600,000 ℔. Tot den 16^{den} Sept. is ingevoerd 39,460,000 en te Liverpool 11,728,000 ℔.

— Omtrent de zending van Sir Henry Bulwer naar Rome, betuigt de *Times* verwonderd te zijn, dat een Engelsch Gezant zich ongevraagd te Rome vertoont, om in de antichambre van den Paus een gehoor af te wachten. Zulk eene handeling is geschikt om Pius IX te misleiden, en in het denkbeeld te brengen dat de gevoelens der Engelsche natie veranderd zijn. Welken indruk moet eene zending hebben, die niet plaats had sedert die van Castlemaine onder Jacobus II. De *Times* gaat vervolgens voort met den bijzonderen toestand waarin het Hof van Rome zich thans bevindt, te beschrijven en verklaart, dat het eenigste middel om zich met dat hof te verstaan, gelegen is in krachtdadig handelen, een onwrikbaar gevoel van eigenwaarde en een mannelijke verachting van kunstgrepen. Vervolgens noemt het blad de fouten der vorige Regering op, met betrekking tot de handelingen jegens den Pauselijken zetel, terwijl de omstandigheden alle hoop op eene minnelijke verstandhouding met Pius IX verijdeld hebben. Deze is thans geenszins daartoe genegen en begunstigt, onder de bescherming van onbeperkte staatsmagten, de meest betreurenswaardige pogingen der ultramontaansche partij. Het is niet aan de Protestantsche magten te wijten, zegt de *Times*, dat er in plaats van bevriende, vijandelijke gezindheden gevoed worden tusschen de twee groote deelen der Christelijke kerk. Doch in elk gedeelte van Europa heeft de ultramontaansche partij, de vrijheid die zij genoot, tot een wapen tegen hare naasten gebruikt, in den aanval tegen de burgerlijke magt, waaraan zij ondergeschikt was. In elk gedeelte van Europa heeft Rome eischen doen herleven, die men sedert twee eeuwen vernietigd dacht; en alhoewel deze beginselen zich in Ierland en ook in Engeland hebben geopenbaard, onder vormen die de vrije instellingen van dat rijk toelaten, zoo kan dezelfde beweging echter in elk gedeelte der wereld met denzelfden uitslag nagespoord worden.

Met Rome te onderhandelen onder deze omstandigheden en op zulke voorwaarden, dient alleen om het denkbeeld te doen geboren worden, dat wij eene hulde brengen aan dat overwigt, hetwelk wij verwerpen en ontkennen. Wanneer wij reden hebben, om ons te beklagen over Romes inmenging in den staats- en maatschappelijken toestand van het gebied der Koningin, door middel van een onvermoeid priestertal, zoo moeten wij het tegenmiddel zoeken in onze eigene inrigtingen, onze eigene wetten en magt, en in ons eigen geloof.

Op deze wijze gaat de *Times* voort en besluit met de volgende zinsneden: Er heeft eene beleefde woordenwisseling tusschen Sir Henry Bulwer en Kardinaal Antonelli plaats gehad, en de Britsche Gezant heeft waarschijnlijk niets medegebragt, dan de overtuiging, dat, zoo als het Pauselijk gouvernement tegenwoordig gesteld is, de waardigheid van het land te vergeefs opgeofferd zou worden, in eene poging om bevriend te worden met eene magt, die onverzoenlijke vijandigheid koestert tegen onze dierbaarste regten en onze meest geëerbiedigde instellingen. Het zou het Britsche bewind tot grootere eer verstrekt hebben, indien zulk eene poging niet beproefd ware.

— In 1850 is aan 289,960 behoeftigen die zich in het werkhuis en aan 1,519,348 die zich buiten het werkhuis bevonden, onderstand verleend; in 1851 bedroeg dit eerste getal ruim 10,000 en het laatste ruim 200,000 minder.

— Woensdag zijn te Sheerness onderscheidene huizen afgebrand, waarbij twee menschen zijn omgekomen.

— Onlangs hadden de beambten van een der spoorwegen het ongelukkige denkbeeld om in een wagen van de derde klasse een bedekt voorwerp te plaatsen. Toen het avond geworden en de trein in vollen gang was, hoorde men plotseling noodkreten uit het rijtuig. Allen waren met armen, zak- en halsdoeken in de weer, om hunne lastige togtgenooten van zich af te weren; het waren honigbijen, die, door de schokken van den trein in beweging gekomen, hunne korf hadden verlaten en alle aanwezige personen op eene verschrikkelijke wijze staken. Niet eer dan aan het naaste station konde redding worden aangebragt.

BELGIE.

BRUSSEL, 4 October.

Ook de Minister van Oorlog heeft zijn ontslag gevraagd.

— De onderwijzer in de Latijnsche taal aan het Staats-Athenaeum te Gent, die onlang geschorst was, omdat hij eenige stukken aan zijne leerlingen had voorgelezen uit het schotschrift van Victor Hugo *Napoleon de Kleine*, is thans weder bij Ministerieël besluit in zijne betrekking hersteld.

FRANKRIJK.

PARIJS, 3 October.

De President is den 1sten dezer te Montpellier aangekomen. Op zijnen togt door het zuiden des lands ontvangt hij niet alleen van de Katholieke geestelijkheid hulde en dank, maar ook van Protestantsche geestelijken; zoo heeft hij van de kerkeraden der Gereformeerde gemeenten van Valence, Crest, Die, Dieu-le-fit en La Motte-Chalançon het volgende, door het regeringsblad openbaar gemaakte adres ontvangen: »Monseigneur, twee malen in den loop eener halve eeuw heeft uw geslacht het voorregt gehad aan ons vaderland de uitstekendste diensten te bewijzen. Anderen zullen in den roem van uwen stamvader en in deszelfs weêrglans, die u omstraalt, den God der legerscharen verheerlijken. Wij loven den God der eendragt en des vredes in de verbetering der wetten, in de regeling en gelijke bescherming der onderscheiden eerediensten, in de herstelling der in deze stormachtige dagen zwaar geschokte godsdienst en orde. Het is eene grootsche roeping, die tot u gekomen is: de gebeden onzer kerkgemeenten en de heilwenschen harer kerkbesturen zullen u bij de vervulling derzelve begeleiden, en de dank des vaderlands zal uwen roem ten top voeren."

— Nimes heeft den President op het schouwspel van een stierengevecht vergast, door 30,000 personen bijgewoond.

— De Minister van Binnenl. Zaken heeft de Departementsprefecten gelast van deze reis van den President gedenkboeken aan te leggen.

— De Gerant en een der Redacteurs van de *Siècle* zijn tot een jaar gevangenis en 10,000 fr. boeten veroordeeld, wegens het verspreiden van een valsch berigt, ofschoon beiden ter goedertrouw hadden gehandeld.

— De *Revue des Deux Mondes* bevat heden een keurig en geestig geschreven artikel van Janin nopens de quaestie der klassieken. De bekwame schrijver bewijst, door de kerkvaders zelven, dat de kennis van de Letterkunde der Ouden de wezentlijke moeder is van de Christelijke Letterkunde zelve.

— Onder de vele merkwaardigheden van deze stad verdient de artesische put van Grenelle eene niet geringe plaats. Men weet dat met het boren dezer put den 1sten Jan. 1834 eene aanvang werd gemaakt door den Ingenieur Mulot, en dat men eindelijk den 26sten Februarij 1841, des middags ten 2 ure, te midden van eene massa groenachtig zand van eene nog ongekende dikte, water vond op 547 meters beneden den beganen grond. Sedert verheft zich het water met ongekende kracht tot op 30 el boven den beganen grond en levert iedere minuut 1800 liters water, zoodat zij nu reeds aan de bevolking dezer hoofdstad 721,440,000 liters water verschafte.

SARDINIE.

De Regering zou, zegt een berigt dat echter allezins bevestiging verdient, door de herhaalde mislukte pogingen om tot eene schikking met het Roomsche hof te geraken, besloten hebben, om aan de Kamers bij de opening der zitting een wetsontwerp voor te stellen, strekkende om al de goederen der geestelijkheid aan den staat te brengen, terwijl de leden der geestelijkheid voortaan een bepaald tractement zouden ontvangen, even als zulks in Frankrijk en Belgie het geval is. Men wil, dat de Fransche regering alle middelen aanwendt, om deze stellige en algeheele scheuring tusschen de hoven van Rome en Turyn te voorkomen.

ITALIE.

ROME, 25 September.

Het bekende proces alhier tegen de club der Ammazzarelli, beschuldigd van tijdens de Republiek een bloedig geregtshof te Sinegaglia opgerigt te hebben, is ten einde geloopen. Van de 81 beschuldigden heeft de Sacra Consulta er 22 ter dood veroordeeld. De misdaden zijn te zwaar, dan dat de Paus aan eenigen strafvermindering kan verleenen.

NAPELS.

De Regering die voorleden jaar de ingezetenen verbood aan de Londensche Tentoonstelling deel te nemen, heeft nu zelve eene Tentoonstelling uitgeschreven van voortbrengselen van nijverheid, kunsten en landbouw van de op het vasteland gelegen provinciën des Rijks. Deze Tentoonstelling zal op den verjaardag van den Koning 30 Mei 1853 geopend worden.

OOSTENRIJK.

WEENEN, 2 October.

De Keizer vertrekt morgen naar Kroatië en Slavonië, de Minister van Baumgarten is Z. M. reeds vooruit gereisd.

— Gisteren hebben de troepen op Keizerlijk bevel een militaire rouwdienst voor den Hertog van Wellington gehouden.

— De Veldmaarschalk Radetzky zal zich naar Italië begeven, om de troepen in oogenschouw te nemen.

— De Regering heeft bevolen den Zondag streng te vieren en daarom verboden, dat winkels geopend mogen zijn en werkzaamheden van welken aard ook verrigt worden; die winkels alleen waarin levensmiddelen verkocht worden, zullen eenigen tijd geopend mogen zijn.

— Bij de heden plaats gehad hebbende uitloting der oude staatsschuld is uitgekomen serie 78, bevattende 2½ pCt. bank-obligatien. Een Amsterdamsch huis is met een stuk van 480,000 florijnen van deze serie uitgekomen en heeft dus in eenen enkelen dag de waarde van dit stuk met 168,000 florijnen zien verbeteren.

— Uit Syra wordt gemeld, dat de Drusen strijdvaardig stonden en men voor een' opstand in Palestina vreesde.

ZWITSERLAND.

Uit verschillende plaatsen in Zwitserland, en wel in tegenovergestelde rigtingen, worden eigenaardige verschijnsels gemeld, welke het waarschijnlijk maken, dat vulkanische oorzaken het hunne toebragten tot de overstroomingen, waardoor Zwitserland op dit oogenblik geteisterd wordt. Den 18^{den} was de lucht met zwavelachtige dampen bezwangerd; uit diepe bronnen stroomden onder hevig bruischen en sissen, zwavelriekende gassen omhoog; in kelders, waar water uit den grond opborrelde, wilden lichten niet

branden; op akkers en wegen stegen gasblaasjes naar boven; in de wolken vertoonde zich bij herhaling phosphorachtig licht; op onderscheidene plaatsen ondervond men aardschokken; bergen spleten vaneen; in de aardkorst ontdekte men op groote uitgestrektheid barsten en zelfs rotsen scheurden vaneen; vóór den regen ontwaarde men hier en daar eene benaauwde temperatuur, gepaard met zwavelreuk, enz. De schade door de overstroomingen veroorzaakt, wordt op 3 millioen fr. berekend.

STADS BERIGTEN.

VERGADERING van den Gemeenteraad van Leyden, Donderdag den 7den October 1852, des namiddags ten 1 ure.

Onderwerpen:

1°. Benoeming van één lid voor de Commissie van Finantiën, in plaats van den Heer Lisman, die voor de uitgebragte benoeming heeft bedankt.

2°. Rapport van de Commissie omtrent het bij wijze van proefneming verbinden van het accijnstelsel aan eenen hoofdelijken omslag.

3°. Rekening over 1851, van:

a. Mres. Regenten van het Evangelisch Luthersch Wees- en Oudenliedenhuis.

b. Armenverzorgers der Evang. Luth. Gemeente.

4°. Begrootingen voor 1853 van Godshuizen, Armbesturen en andere instellingen.

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS DER GEMEENTE LEYDEN brengen bij deze ter kennis der belanghebbenden, dat, ingevolge art. 11 van het Koninklijk besluit van den 9den November 1851 (*Staatsblad* N°. 142) op den 8den November aanstaande, 's middags te *twaalf* ure, in de Lakenhal aan den Ouden Singel eene Vergadering van Kiesgeregtigden zal worden gehouden, om de plaatsen aan te vullen van de HH.: A. Hartevelt Jz., S. J. le Poole en P. van Geer, die met het einde dezes jaars moeten aftreden, doch, ingevolge art. 7, op nieuw benoembaar zijn; — dat de lijst der Kiesgeregtigden, waartegen bezwaren gedurende de eerstkomende *acht dagen* bij het Gemeentebestuur kunnen worden ingeleverd, ter inzage ligt op de Secretarie dezer Gemeente, — en dat de inlevering der Stembriefjes op bovengemelde dag geschiedt van *twaalf* tot *twee* ure, waarna de bus geledigd wordt en de Stemopneming plaats heeft.

En zal deze worden afgekondigd door plaatsing in de *Leydsche Courant.*

De Burgemeester VAN LIMBURG STIRUM.

LEYDEN, 2 October 1852. De Secretaris v. PUTTKAMMER.

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS VAN LEYDEN brengen bij deze ter kennis van de belanghebbenden, dat op heden van den Heer Controleur der Directe Belastingen alhier is ontvangen, een Kohier voor de belasting op het Personeel over het dienstjaar 1852 en 1853, bevattende de gevraagde Schattingen en Tellingen van de Wijken 5, 6, 7 en 8, executoir verklaard op den 2den dezer maand en op heden aan den Heer Ontvanger verzonden.

En zal deze door plaatsing in de *Leydsche Courant* worden afgekondigd.

Burgemeester en Wethouders voorn.,

LEYDEN, 5 October 1852. VAN LIMBURG STIRUM.

De Secretaris v. PUTTKAMMER.

In de maand September 1852 zijn binnen de Gemeente *Leyden* overleden 54 personen, als: 5 Mannen, 16 Vrouwen, 17 Zoons en 16 Dochters; daarenboven als levenloos aangegeven 6.

Gedurende diezelfde maand zijn aldaar geboren 108 Kinderen, als: 53 Zoons en 55 Dochters, waaronder zijn begrepen één paar tweelingen.

ADVERTENTIEN.

BEURSPRIJS VAN SCHULDBRIEVEN.

MAANDAG, 4 October.

			Laagst. koers.	Hoogst. koers.	Gesloten.
NEDERLAND, Werkelijke Schuld	à 2½	pCt.	$63\frac{5}{8}$	$64\frac{1}{16}$	$63\frac{15}{16}$
Dito Certificaten	3	"	$76\frac{3}{8}$	$76\frac{1}{2}$	$76\frac{3}{8}$
Dito dito	4	"	$96\frac{7}{16}$	$96\frac{9}{16}$	$96\frac{9}{16}$
Amortisatie Syndicaat	3½	"	$85\frac{1}{2}$	—	—
Handelmaatschappij	4½	"	$124\frac{1}{4}$	—	—
O. I. Leening	4	"	96	—	—
Dito Holl. Spoorweg		"	—	—	—
Aandeelen Rijn-Spoorweg	4½	"	—	—	—
Haarlemmermeer	5	"	$102\frac{1}{4}$	—	—
FRANKRIJK, Certif.	3	"	$73\frac{1}{4}$	$73\frac{3}{8}$	$73\frac{1}{4}$
Dito dito	5	"	—	—	—
RUSLAND, Obl. HOPE 1798 en 1816	5	"	108	—	—
Dito dito 1828 en 1829	5	"	$106\frac{5}{8}$	$106\frac{7}{8}$	$106\frac{7}{8}$
Cert. bij dito 1831 en 1833	5	"	$96\frac{5}{8}$	$97\frac{1}{8}$	—
Dito 1840	4	"	$91\frac{3}{8}$	$91\frac{1}{2}$	$91\frac{3}{8}$
Dito bij STIEGLITZ & C°.	4	"	91	—	—
Dito dito Nieuwe	4	"	—	—	—
Inschrijving in Assign.	6	"	—	—	—
Certificaten van dito	6	"	$71\frac{5}{8}$	—	—
POLEN, Obligatiën	4	"	$85\frac{5}{8}$	—	—
Dito Aandeelen met Loten. fl.	250	*f*	—	—	—
Dito dito 1835	300	"	161	$161\frac{1}{4}$	—
SPANJE, Obligatien	à 1	pCt.	$23\frac{13}{16}$	$23\frac{7}{8}$	—
Dito Obligatiën	3	"	$50\frac{9}{16}$	$50\frac{5}{8}$	$50\frac{9}{16}$
Dito Binnenl. à 6 m.	3	"	$45\frac{5}{8}$	$45\frac{11}{16}$	$45\frac{5}{8}$
Bewijzen Coupons			$2\frac{13}{16}$	—	—
OOSTENRIJK, W. B. bij Gelt.	5	"	—	—	—
Dito	4	"	$69\frac{1}{2}$	—	—
Dito Metall.	5	"	$78\frac{9}{16}$	79	—
Dito Nieuwe	5	"	$90\frac{1}{4}$	$90\frac{3}{8}$	$90\frac{3}{8}$
Dito 1847	2½	"	$40\frac{7}{8}$	41	$40\frac{7}{8}$
BELGIE, Banc.	2½	"	—	—	—
Dito bij ROTHSCHILD	2½	"	52	$52\frac{1}{8}$	52
BRAZILIE, 1824 100 £	5	"	$100\frac{1}{2}$	—	—
PORTUGAL, te Londen	5	"	$42\frac{1}{8}$	—	—
Dito dito	4	"	$38\frac{3}{8}$	$38\frac{13}{16}$	$38\frac{13}{16}$
VENEZUELA,	3½	"	—	—	—
MEXICO,	5	"	—	—	—
AMERIKA, Bankactiën			$4\frac{5}{16}$	—	—

Te Leyden ter Boekdrukkerij van J. G. LA LAU.

Nadere Beschouwing over Hoofdelijken Omslag en het invoeren daarvan te Leyden.

In N°. 53 van het Weekblad *de Gemeentestem*, is een artikel geplaatst, onderteekend met X, eindigende met deze woorden: »Na de proefneming zal eerst kenbaar blijken, dat de hoofdelijke »omslag eene bepaalde weldaad voor de gemeente is, en in dien »zin is de les behartigenswaard, als men tot herziening van het »belastingstelsel geroepen wordt: *Festina lente.*" De schrijver is er dus zeker van dat de hoofdelijke omslag eene bepaalde weldaad is voor de gemeente, zelfs zóó zeker dat hij er in het openbaar eene verklaring van aflegt, en wel eene verklaring dat het weldadige, na de proefneming, kenbaar zal blijken. Zien wij nu, hoe de schrijver tot die zekerheid komt.

Vooreerst door het opsommen van de nadeelen aan het accijnsstelsel verbonden, en van de voordeelen, die van eene vermindering van opcenten der accijnsen te wachten zijn, vooral in de vermindering van de prijzen der waren. De schrijver maakt een voor ons onbegrijpelijk verschil tusschen de gevolgen van eene verandering in het *Rijks*-belastingstelsel en dat der *Gemeenten.* Hij zegt: »Afgeschafte belastingen of veranderingen *bij het Rijk* »mogen zelden den eigenlijken lastbetaalder ten goede komen, »maar *voor de Gemeente* is het waar, dat vermindering van prij- »zen stellig en vermeerdering van vertier zeer vermoedelijk daar- »door wordt te weeg gebragt." Deze onderscheiding is geheel willekeurig, zonder eenigen redelijken grond, en men ziet hier voorbij hetgeen nog onlangs zeer juist is betoogd, dat juist vele veranderingen in plaatselijke belastingstelsels op zich zelve weinig of niets afdoen.

De ongenoemde schrijver heeft echter gevoeld dat, bij eene beschouwing van hoofdelijken omslag als weldaad, meerder noodig was dan verwijzing naar den druk der accijnsen en voorspiegeling van de goede gevolgen eener vermindering van plaatselijke opcenten; hij heeft ingezien dat, al is afschaffing of vermindering van accijnsen begerenswaardig op zich zelve genomen, daarom nog niet begerenswaardig kan zijn de invoering van een hoofdelijken omslag in de plaats der accijnsen; hij heeft volkomen begrepen dat wat *tegen* de accijnsen pleit, nog niet pleit *voor* den hoofdelijken omslag. Zijn standpunt is oneindig beter dan van degenen, die, alleen vatbaar voor indrukken van het oogenblik, onbekwaam zijn voor het begrip van hetgeen zij nog niet hebben ondervonden.

X vergenoegt zich dan ook niet met te spreken over de verligting van den eenen last, zonder het oog te slaan op het bezwaar van den anderen. Hij schijnt niet het gevoelen te deelen dat hoofdelijke omslag eene uitstekende gelegenheid verschaft tot ontwikkeling van vaderlandsliefde en burgerzin; de hoofdelijke omslag is, volgens hem, een zware pligt, die op de Regering rust, en er zijn, zegt hij, bezwaren in de aanwijzing van redelijke grondslagen.

Wij stappen gaarne voorbij het betoog van het voordeel dat de min gegoeden zouden trekken uit eene belasting die op de meer gegoeden wordt overgebragt. Die tegenstelling is even gevaarlijk als valsch. De verplaatsingen der belastingen werken altijd van den een op den ander terug, en wat den werkman betreft, dezen heeft men sedert lang opgehuld hiermede: gij zult uwe eetwaren voor minderen prijs kunnen koopen, — terwijl men aan den meester betoogt dat hij minder loon zal kunnen geven. Indien nu dit beide waar is, dan zal het zeker niet de werkman zijn die het voordeel geniet.

Maar dat daargelaten, wij komen met den ongenoemden schrijver hierin overeen, dat, indien grondslagen, namelijk goede grondslagen, te vinden zijn, de hoofdelijke omslag, niet alleen nevens het accijnsstelsel in werking behoort te worden gebragt, maar als eenige belasting moet worden ingevoerd.

Maar die grondslagen, wie kent ze?

De schrijver zelve schijnt eenige moeijelijkheid te zien in het vinden daarvan, want hij zegt: »het ware verkiesselijker geweest »zoo de wetgever daaromtrent algemeene regels gegeven had."

Nu de wetgever dit echter niet gedaan heeft, is de vraag: doet de ongenoemde schrijver het? En dan is het antwoord: dat hij zich bepaalt bij eene algemeene phrase, die op verre na niet met een' algemeenen regel kan geacht worden gelijk te staan, die niet eens heeft eene stellige beteekenis. Hij wil: »Grondslagen, berustende op feiten die van algemeene bekendheid »kunnen worden geacht." Welke zijn die feiten? Kunnen die feiten worden omschreven, en wel zoo omschreven dat het al of niet bestaan daarvan voor ieder duidelijk is? Moet de beoordeeling daarvan niet telken jare op nieuw worden overgelaten aan het beperkte, wankelbare en feilbare oordeel der menschen? Zijn er velen in Leyden, die juist dezelfde feiten zullen verrigten, zoodat zij met zekerheid in dezelfde klasse kunnen worden geplaatst? Moet degeen, die veel uitgeeft ook bovendien nog meer in de belasting betalen dan hij, die weinig uitgeeft? Is het zeker dat de eerste meer inkomsten heeft dan de laatste? Dergelijke vragen zou men in het oneindige kunnen en mogen doen, zonder dat zij op eene bevredigende wijze worden beantwoord.

Wij wachten dus nog steeds op de beschrijving van goede grondslagen, en wij vatten onze voornaamste bezwaren tegen het hoofdgeld kortelijk zamen:

1°. Zijn wij tegen hoofdelijken omslag, op grond van *de wijze der bepaling van het bedrag.* Deze moet geschieden of op eigen aangifte of volgens oordeel van Burgemeester en Wethouders. In het eerste geval plaatst men dadelijk de ingezetenen tusschen de vervulling van een' onaangenamen pligt en hun eigenbelang; men doet de gelegenheid geboren worden tot smokkelarij, meer dan vroeger ooit bestond, en men blijft onzeker, of de aangiften juist zijn. In het tweede geval dwingt men magistraatspersonen tot een onderzoek, dat voor verschillende beschouwingen vatbaar, onzeker is in de resultaten, en, altijd gerigt op bijzonderheden van het huisselijk leven, met regt inquisitoriaal kan worden genoemd, terwijl hun steeds het bewustzijn zal ontbreken van wezenlijk billijk te zijn geweest.

2°. Zijn wij tegen hoofdelijken omslag, op grond *der wijze van opbrengst*, en juist in het belang der minder gegoeden. Velen hebben tot nu toe nooit een aanslag-biljet te huis gekregen; de betaling bij termijnen is hun ongewoon, onbekend. Niet de helft, niet een vierde van hetgeen zij aan de belasting in den prijs verborgen betalen en behooren te betalen is van hen te bekomen bij hoofdelijken omslag. En nu mag de ongenoemde schrijver die gebruikelijke onmerkbare wijze van betaling der belasting aanduiden met de woorden »op de manier van beurzensnijderij," en nu mag hij de voorkeur geven aan eene wijze van betalen, die men gevoelt, de meesten zullen stellig de andere wijze verkiezen.

3°. Zijn wij tegen hoofdelijken omslag, op grond *van de onmogelijkheid der toepassing van dwangmiddelen in vele gevallen*, ook bij bepaalden onwil. Alle ingezetenen moeten, zoo zij kunnen, iets bijdragen; maar hoe zal men b. v. werklieden, die eene kamer bewonen, tot betaling noodzaken? Zal men bed, tafel of stoelen verkoopen? Zal men gijzelen? of een' garnisaire zenden? en òf de armoede doen vermeerderen òf eene nuttelooze vertooning maken? Geen van beide kan door iemand worden verlangd.

4°. Zijn wij tegen hoofdelijken omslag, op grond *van de gedurige verhooging, waartoe zij leidt.* Bij wanbetaling, bij elk deficit nieuwe omslag; bij elke vermeerdering van uitgaven, nieuwe omslag; omslag zonder perk of paal. Er is bijna geene gemeente in ons vaderland, waar de hoofdelijke omslag, eens ingevoerd, niet gedurig hand over hand in bedrag is toegenomen en in sommige is zij tot eene schrikbarende hoogte opgevoerd. De hoofdelijke omslag verdrijft de ingezetenen van de eene plaats naar de andere, die met »die weldaad" minder gezegend is. Ik meen dat wij niet ver naar voorbeelden zouden behoeven te zoeken, dat wij die hebben in onze nabijheid.

5°. Zijn wij tegen hoofdelijken omslag, op grond *dat daardoor vele voordeelen voor Leyden verloren gaan*, wat betreft de consumtie van Studenten en Militairen. Zal hoofdelijke omslag op beide met goed gevolg worden toegepast? Zal men b. v. al de Studenten gelijken aanslag geven of zal men hunne inkomsten begrooten naar de verteeringen, die zij maken? In elk geval zal men veel minder ontvangen dan bij heffing der tegenwoordige belasting.

6°. Zijn wij tegen hoofdelijken omslag, omdat *de ondervinding juist de verkeerde werking er van toont in het land, waarop men zich gedurig ten deze beroept*; ik bedoel Engeland. Dat land staat volstrektelijk te dezen opzichte niet met ons gelijk; het stelsel, om op eene directe wijze in de plaatselijke behoefte te voorzien, hangt daar ten naauwste zamen met het geheele stelsel der Rijksbelastingen. In Engeland moeten de belastingschuldigen zelve de opgaven doen; bij verzuim, al ware het veroorzaakt door afwezigheid of ziekte, wordt men beboet met *f* 240 en driedubbele belasting. De eed wordt tot bevestiging van opgaven gevorderd, maar Commissarissen blijven nasporen en vervolgen voor meineed. Binnen 2 jaren tijd kwamen 82,845 verzoekschriften in tot terugvordering van sommen op willekeurige aanslagen betaald. Zou men kunnen veronderstellen dat die belasting populair is? Waarschijnlijk niet, en zoo wij wel onderrigt zijn, wenscht men ook in Engeland vrij algemeen van den drukkenden last des hoofdelijken omslags ontheven te worden.

Wat Frankrijk betreft, zegt Thiers, *de la propriété*: »Telle est »l'histoire de la suppression des impôts indirects en France: la »banqueroute d'abord et l'obligation de les rétablir ensuite." Het schijnt dat X bij ons, na eene mislukte proefneming, de terugkeer tot de opcenten zou verlangen en dien niet moeijelijk rekent. Wij zullen hieromtrent nu slechts vragen: is een gemeentebestuur vrij om terug te keeren, wanneer het wil? en zijn er niet zekere Theoriën die, ten minste tijdelijk, worden doorgedreven en vastgehouden?

Overigens doet ter aanbeveling eener proefneming in deze niets af, wat echter bij X zeer zwaar weegt, of de voorstanders van den maatregel goede bedoelingen hebben. Indien goede bedoelingen geene goede uitkomsten geven, dan baten zij niet. Het is hier volkomen onverschillig welke bedoelingen mogten kunnen bestaan, hier is geene quaestie van personen, maar van eene zaak, en wel van eene hoogst aangelegene zaak, waarvan het toekomstig lot dezer stad voor een groot deel kan afhangen.

En wanneer nu eens die willekeurige belasting was ingevoerd, en zij joeg bestuur en ingezetenen en de ingezetenen tegen over elkander in het harnas, en men wilde, doch kon niet terugkeeren, zou men zich dan niet te laat beklagen dat men op het terrein van proefnemingen was geraakt, en dat men het welzijn der gemeente in de waagschaal had gelegd? Waarlijk, de verantwoordelijkheid deswegens is te zwaar, en ik heb het pligt geacht mijne stem te verheffen vóór het te laat is. Mogt ik dwalen, dat men het bewijze, en ik wensch van mijne dwaling terug te keeren; maar zoo lang men het bewijs mijner dwaling niet geleverd heeft, zal ik strijden voor mijne overtuiging dat het invoeren van een' hoofdelijken omslag zal strekken tot verderf van Leyden.

Nu nog een woord betrekkelijk de gemeentewet. Men heeft vroeger het voorstel tot het invoeren van den hoofdelijken omslag zoo vereenzelvigd met de gemeentewet, dat men aannam: wie tegen het voorstel is, is tegen de gemeentewet; de Leden van den Gemeenteraad mogen niet zijn tegen de gemeentewet, en dus ook niet tegen het voorstel; indien zij zijn tegen het voorstel, en dus ook tegen de gemeentewet, zijn zij verpligt hun ontslag te nemen. Nu lezen wij nog bij X, op de vraag: of Stedelijke Besturen geroepen zijn om proefnemingen te doen? »Gewis ja, zoo de gemeentewet met opregtheid is bezworen." Het is mij evenwel niet bekend dat de gemeentewet het vrije onderzoek op het punt van hoofdelijken omslag zou hebben afgesneden. Dit is zeker dat hier de vraag te pas komt: of niet veel van hetgeen tegen hoofdelijken omslag kan worden aangevoerd van bijzondere toepassing is op Leyden; of Leyden, uit hoofde van hare overgroote armenbevolking en het betrekkelijk geringe getal der zoogenaamde rijken, niet in een bijzonderen toestand verkeert, en of hier niet beroep mag gedaan worden op art. 255 der gemeentewet? Maar buitendien de gemeentewet geeft een termijn van vijf jaren om het plaatselijk belastingstelsel te herzien; waarom dan die te Leyden zoo ongewone haast? Waarom te Leyden die zucht naar het onbekende? Waarom juist Leyden het tooneel van proefnemingen voor hoofdelijken omslag? Worden te Leyden de aanslagen der patentpligtigen zoo juist bevonden? Baten daar de klagten zooveel, die men bij de Ged. Staten over onjuistheid of verhooging zonder bekende reden aanheft?

Neen, Leyden is waarlijk de plaats niet bij uitnemendheid geschikt voor de toepassing dezer utopistische theorie. Gelukkig bestaat eenig vooruitzigt dat, willen zij niet geheel inconsequent wezen, (hetgeen zekerlijk weinig waarborg zou geven voor het stelsel,) de voorstanders der theorie, zoo als zij gezegd hebben, die alleen zuiver, onvermengd zullen willen toepassen, en dus ook zij niet, bij wijze van transactie, met eene verbrokkelde toepassing genoegen zullen nemen.

Leyden, 3 *October* 1852. N. SIKKEL GROOS.

Op verzoek van den Schrijver wordt uit de *Gemeente-Stem* van den 4 October 1852 N°. 53, het volgende stuk overgenomen.

In de *Gemeente-Stem* N°. 15, trof ik eene beschouwing aan, van Mr. N. Sikkel Groos, over hoofdelijken omslag en het invoeren daarvan, en het trok mijne opmerkzaamheid, bij eene gelijktijdige lezing van een ingezonden stuk over het voordeel der plaatselijke accijnsen in de nieuwe Rotterdamsche Courant van maandag ll., hoezeer bij die beschouwingen wordt miskend, wat de ervaring leert. De vraag, of *elke* verandering in plaats, belastingen van zulk een overwegenden invloed zal wezen, dat zij, ten voordeele der ingezetenen, vermeerdering van vertier en vermindering van prijzen moet te weeg brengen, kan niet toestemmend beantwoord worden omdat niet elke verandering tot verbetering leidt. — Dit leert de ondervinding. — Maar de vraag moet men toestemmend beantwoorden, als de verandering in en op zich zelve *goed is*, — en tot zulk eene beslissing komt men, als men het stelsel dat bestaat, niet enkel naar theoriën of beschouwingen, maar met inachtneming van hetgeen de ondervinding aantoont en doet verwachten, vergelijkt met het stelsel, dat het bestaande moet vervangen.

Het is buiten tegenspraak gegrond, wat de Heer Groos zegt, dat het beginsel van afschaffing der accijnsen op zich zelf beschouwd, geene practische beteekenis heeft. Indien dat beginsel werd aangenomen, *zonder* dat men gelijker tijd beslist, wat in de plaats zal worden gesteld, het moet den Heer Groos worden toegegeven, dan ware men niets gevorderd. Het zou eene ondoordachte beslissing zijn, omdat daarvan het onvermijdelijk gevolg wierd, om elke andere belasting dan de accijnsen aan te nemen.

Het is volkomen juist, dat de vraag moet worden gesteld: zijt gij voor of tegen de vervanging van de accijnsen door hoofdelijken omslag op grondslagen, die voorgesteld zijn of ten gevolge van gemeen overleg gewijzigd, voor een redelijken maatstaf tot heffing te houden zijn?

Bij de beantwoording dezer vraag, mag niet in aanmerking komen wat alleen betrekking heeft tot eene verandering in het *Rijks* belastingstelsel, omdat zulks niet onvoorwaardelijk van toepassing is op het *plaatselijk* belastingstelsel. — » Afgeschafte belastingen of veranderingen *bij het Rijk* mogen zelden den eigenlijken lastbetaalder ten goede komen, " maar *voor de gemeente* is het waar, dat vermindering van prijzen stellig, en vermeerdering van vertier zeer vermoedelijk, daardoor wordt te weeg gebragt. En in de veronderstelling, dat eene overeenkomst kon worden gesloten, waarbij iemand zich tot borg stelde, — er is geen twijfel aan, of voor eene bepaalde vermindering van prijzen is een grond, van geene enkele omstandigheid afhankelijk.

Als ik *nu reeds* het brood, het vleesch, den wijn en jenever buiten de gemeente minder koopen kan dan wanneer ik mij zulks binnen de gemeente aanschaf, — als ik die voorwerpen *nu reeds* van *elders* ontbied en *met inbegrip der belasting* daarvoor *minder* betaal dan hetgeen de voorwerpen van gelijke hoedanigheid *binnen* de gemeente kosten — is dan vermindering van prijzen niet in de eerste plaats een gevolg van de afschaffing der belasting en als de bakker, slagter en handelaar, buiten de gemeente woonachtig, alsdan onbelemmerd, d. i. zonder zijne waren te laten onderzoeken, wegen, meten of proeven, — zonder verpligt te zijn enkel datgene wat besteld is in te voeren, omdat van het onverkochte geene teruggave der belasting bij uitvoer verleend wordt, — deze voorwerpen kan binnen de gemeente brengen, is daarvan geene concurrentie en vermeerdering van vertier te wachten?

Voor elke 100 opcenten, die de gemeente van den Rijks accijns heft, koop ik het *brood* van 5 ons *ééne cent*, het rundvleesch per Ned. pond *vier cents*, den wijn en den jenever per Ned. kan *tien cents* minder in de gemeenten waar geene opcenten geheven worden. Het is onbegrijpelijk dat men vermindering van prijzen en vermeerdering van vertier dan niet als noodzakelijke gevolgen van de afschaffing der accijnsen wil beschouwen.

Andere omstandigheden kunnen gelijktijdig of kort na de afschaffing der prijsvermindering tegengaan; — maar, zoo de afschaffing niet had plaats gehad, zouden dezelfde omstandigheden verhooging van prijs hebben te weeg gebragt. — Bij eene rijzing der graanprijzen wordt het brood duurder; maar als zulks kort na de afschaffing gebeurt, is het ongegrond zulks tegen de voorstanders der afschaffing aan te voeren als een bewijs, dat hun stelsel faalt. — Zoo kan de rijzing van den marktprijs van het rundvee op den prijs van het vleesch invloed hebben en als een argument bij de onkundige menigte gelden. — En wie zal beslissen, welke omstandigheden aanleiding gaven, » dat de afschaffing van den impost van 5½ stuiver van elken gulden op het brandhout, in Holland geheven, " waarvan Gogel heeft geschreven en waarop Mr. F. A. van Hall zich beriep, het tegendeel van hetgeen verwacht werd, lagere prijzen voor den gebruiker, ten gevolge had? Wat Gogel in andere tijden heeft ondervonden, misschien is het niet aan bijkomende tijdsomstandigheden toe te schrijven, welligt kunnen zijne ondervindingen tot een bepaald doel betrekking hebben; — wat zijne ervaring betreft, zij kan tot leiddraad strekken bij de beoordeeling van 's Rijks stelsel; in zake van gemeente-belastingen is het gezag van Gogel en andere staathuishoudkundigen, die over Rijks belastingen schreven, niet beslissend. De eenvoudigste burger mag daartegenover zijne eigene ervaring stellen.

Als men de accijnsen drukkend acht, en toch reeds veel gewonnen rekent, zoo men aan dien druk gewoon is, kan men niet zeggen de belangen der ingezetenen te bevorderen, wanneer men niet tracht den last te verligten. Die geene directe belasting betaalt, zal de heffing van accijnsen verkiezen boven hoofdelijken omslag. — En te regt, zoo men de manier van Koning Lodewijk en zijne Raadsleden volgt, staat men aan willekeur bloot; — maar zoo men grondslagen heeft, waarop men quotiseren kan, als die grondslagen berusten op feiten, en die feiten van algemeene bekendheid kunnen worden geacht, behoort de heffing van hoofdelijke omslagen niet onder de onmogelijkheden, niet als eene willekeurige en bezwarende belasting te worden voorgesteld.

» Het droombeeld van alle Utopisten is geweest directe belastingen." Het zij mij vergund tegen deze en dergelijke magtspreuken op te merken, dat de gemakkelijkste weg, om eene grondige behandeling van zaken te vermijden, is ze als droombeelden voor te stellen. — In den tegenwoordigen tijd hebben gebeurtenissen plaats, die men in vroeger jaren als droombeelden beschouwde. — In de stoffelijke wereld ontwaart men zooveel wat vroeger onmogelijk of onbereikbaar werd geacht. — Alle Utopisten dwalen, maar elke dwaling heeft eene waarheid tot grondslag. — En wat

nu, »de dweepers met het denkbeeld van een hoofdgeld" betreft, zij hadden toch niet alleen het theoretische, maar ook het practische voordeel op het oog, dat men daardoor van zelfs alle mogelijke perceptiekosten spaarde en contrabanden tegenging. Dweeperij is altijd afkeurenswaardig, — maar zoo ligt bestempelt men daarmede de hartstogtelijke ingenomenheid met eene zaak, die men met de innigste overtuiging goed en weldadig acht. — Zoo met het oog op het voorstel, dat tot de beschouwingen van den Heer Sikkel Groos aanleiding gaf, in dien zin de Heer Hartevelt dweept, met de vervanging der plaatselijke accijnsen door een hoofdelijken omslag, wie zal dat laken? Zoo hij het voorstel deed uit gevoel van pligt als lid van den Gemeenteraad, het strekt hem tot eer, — zoo hij zelf onder de hoogstaangeslagenen zou worden gesteld, het getuigt van belangeloosheid en zoo hij, als handelaar in wijnen en gedisteleerd, de belemmering van den handel tracht op te heffen, het is een bewijs, dat hij tegenover zijne concurrenten geen voordeel erlangt van de heffing der accijnsen voor zijn handel. Het is eene onbetwistbare waarheid dat de eerlijkheid van dien handelaar met grond kan worden betwijfeld, die tegen de afschaffing der accijnsen zich verklaart en den last der belemmering verkiest.

Maar evenmin is het dus genoemd dweepen met *directe belastingen* verwerpelijk. Op iederen burger van den Staat of de gemeente rust de verpligting, om bij te dragen tot de kosten van de huishouding der gemeente of van het Rijk, naar de mate van zijn vermogen. — Het is miskenning van den waren toestand der maatschappij indien men van iedereen verwacht, dat hij dien pligt geheel vrijwillig vervult. — Het is noodzakelijk dat hem die pligt wordt herinnerd en opgelegd. — Het heeft een zedelijk nut, als regtstreeks door de bevoegde magt het bedrag wordt aangewezen dat van hem vereischt wordt. — Dat doet de Overheid op eene redelijke wijze en houdt voor den belastingschuldige niet geheim de redenen waarop zijn aanslag rust. — De weg van redelijke overtuiging kan vele bezwaren doen wegruimen. — De heffing van hoofdelijken omslag legt dus een zwaren pligt op de Regering, maar die pligt is ook onafscheidelijk van hare roeping.

Bij de heffing van accijnsen heeft juist het tegendeel plaats. — De Regering komt hoogst zeldzaam in dit belangrijk opzigt met de ingezetenen in betrekking. Zij berekent de kosten der huishouding; — maar zij verhoogt die met de aanzienlijke uitgaven; die de zamenstelling en het onderhoud vorderen van het raderwerk, uit reglementen, tarieven, commiezen, controleurs, inspecteurs, verificateurs en directeurs bestaande, dat vereischt wordt, om het geld uit de beurs der ingezetenen in de gemeentekas te doen vloeijen. — De meeste scherpzinnigheid put zich uit, omdat de lessen der Staathuishoudkunde zulks medebrengen, om dat geld ongevoelig (op de manier van beurzensnijderij) uit de zak van de ingezetenen te ligten. En nu nog niet van alle ingezetenen zonder onderscheid, maar bij voorkeur van de zoodanigen, die tot hun levensonderhoud uitsluitend bekende middelen noodig hebben en gebruiken. De eerste levensbehoeften, die tot voeding verstrekken, zijn bezwaard. Die tot het zware dagwerk het meeste voedsel behoeft, is het meest belast. Die tot ligchaams arbeid onverpligt minder voedsel noodig heeft en slechts vervulling zoekt in hetgeen tot streeling en verkwikking strekt, betaalt naar verhouding het minst. Dit acht men een voordeel van de accijnsen, dat men vrij is in de keuze en het gebruik der belaste voorwerpen; die vrijheid bestaat niet voor den minder gegoede, omdat meestal zwaar belast is wat hij dagelijks behoeft. Al is voor hem de betaling zoo gemakkelijk en onmerkbaar, het ware hem beter, ook van eene morele zijde, dat hij bekend werd gemaakt met hetgeen hij in de gemeentelijke huishouding moet bijdragen, omdat de mogelijkheid van geheele of gedeeltelijke ontheffing hem de betrekking en verhouding tot de Overheid en de meergegoeden doet beseffen.

Directe belastingen, hoofdelijke omslagen zijn geene droombeelden van Utopisten. Er zijn bezwaren in de aanwijzing van redelijke grondslagen, maar de heffing is niet onmogelijk, zoo men slechts tot eene proefneming gezind is. Zijn stedelijke besturen geroepen om proefnemingen te doen?

Gewis ja, zoo de Gemeentewet met opregtheid is bezworen. De gemeentewetgever heeft aan ieder Gemeentebestuur overgelaten om naar plaatselijke gesteldheid de grondslagen aan te wijzen; het ware verkiesselijk geweest, zoo hij daaromtrent ook algemeene regels gegeven had. Nu de zelfstandigheid der gemeenten ook in dit opzigt is erkend, moet de proef genomen worden, en eerst bij mislukking bestaat er grond om den wetgever tot wijziging der gestelde regels te brengen.

De terugkeer zal ook niet moeijelijk zijn, indien de proef met hoofdelijken omslag slechts met gedeeltelijke afschaffing van opcenten gepaard gaat, b. v. van ten minste 50 opcenten op de tarwe en 25 opcenten van de runderen en kalveren, of *ééne cent* per Ned. pond. Men kan op die wijze gedurende één, twee jaren twee stelsels in werking hebben; maar zulks is aan de eene zijde aan eene proefneming onafscheidelijk verbonden; maar ook aan de andere zijde in overeenstemming met de Gemeentewet, die wel de heffing van directe belasting in de eerste plaats noemt, maar bij ongenoegzaamheid daarvan de heffing van belasting op voorwerpen van verbruik toelaat.

Die proefneming levert te minder bezwaar op, omdat hoofdelijke omslagen zeer geringe kosten van invordering vereischen. Zoo de grondslagen zijn aangewezen, is de berekening niet moeijelijk, en drukt de verantwoording op de beambten, die daarmede zijn belast, op het collegie van dagelijksch bestuur, dat daarop toeziet, en verder op den Gemeenteraad, die de aanslagen vaststelt. Bezwaren kunnen ingediend worden, en de Gemeenteraad beslist, terwijl Ged. Staten in hooger beroep uitspraak doen. Is willekeur dan zoo denkbaar en mogelijk?

Na de proefneming zal eerst kenbaar blijken, dat de hoofdelijke omslag eene bepaalde weldaad voor de gemeente is, en in dien zin is de les behartingswaard, als men tot herziening van het plaatselijk belastingstelsel geroepen wordt: *Festina lente.*

22 *September* 1852. X.